RADIO FREE EUROPE
EAST EUROPE RESEARCH & ANALYSIS

CZECHOSLOVAK UNIT

PŘEHLED TISKU

Číslo: 341/XI

Datum: 14.11.68.

OBSAH

Jiří VANČURA /Práce/	Co patří k suverenitě	str. 2
Vladislav HOLOTÍK /Práce/	S čím federalizace nepočítala	str. 3
red.čl. /Volkszeitung/	Für die sozialistische Heimat	str. 4
jst /Mladá fronta/	Mladí vám věří	str. 7
vp /Večerní Praha/	Co nyní dál v České národní radě	str. 8
Josef LAŠTUVKA /Večerní Praha/	Pravda o starých komunistech	str. 9
vp /Večerní Praha/	Komu slouží takové nepřístojnosti	str. 10
Helena SMETÁČKOVÁ /Večerní Praha/	Posedlost	str. 10
lur /Večerní Praha/	Svaz klubů legalizován	str. 10
Jiří LEDERER /Zemědělš.noviny/	Píšeme si o televizi	str. 11
Inž. Juraj SEDLÁK Dr. Josef KEJHA Vítězslava ŠRÁMKOVÁ /Učitelské noviny/	Rehabilitace	str. 12
Jan KAŠTÁNEK /Lidová demokracie/	Podle skutků poznáte je	str. 13
Miroslav SUCHÁNEK /Obrana lidu/	Na staré známé štaci	str. 14
Petr CHUDOŽILOV /Listy/	Co jsem viděl 28. října 1968	str. 15
red.čl. /Listy/	Z Betlemské 1	str. 16
red.čl. /Listy/	Prohlášení Aktivu českých spisovatelů konaného v Praze 31.října 1968	str. 17
Jiří LEDERER /Listy/	Je to prosté	str. 18
Josef DŽUGAŠVILI-STALIN V.ULJANOV /LENIN/ /Listy/	Deklarace práv národů Ruska	str. 19
mk /Život strany/	O libeňské schůzi a nejen o ní	str. 20

PRÁCE, 6. listopadu 1968, str. 5. 2/341/XI

Co patří k suverenitě

Jiří Vančura

Je pro nás obchod se socialistickými státy výhodný? A zejména: je výhodný obchod s naším největším partnerem, Sovětským svazem?

Dokud se o těchto otázkách mohlo mluvit pouze šeptem, i odpovědi bývaly jalové. Avšak ani v době, kdy přestala fungovat cenzura, jsme se nedověděli nic překvapivě nového. Ukázalo se, že věci jsou sice složitější, než jak je líčili předčitelé slavnostních projevů, ale nikdo přitom nemohl dát zapravdu nejrůznějším opačným tvrzením. Samé otázka po výhodnosti byla pak ve svém souhrnu zodpovídána kladně.

Jenže, kdo stůj co stůj nechce uvěřit, toho nepřesvědčíš. Ví své a všechno ujišťování politiků i ekonomů přijímá se zhovívavostí. Navíc ho nelze přesvědčovat do nekonečna. Cenzura necenzura, zahraniční obchod bude mít vždycky svá, poněkud chmurolstivá pravidla. Ministr zahraničního obchodu může třeba prohlásit, že nezná surovinu, kterou bychom mohli — v potřebném množství — dovážet ze Západu výhodnější. Ale nechtějme od ministra ani od jiného odpovědného činitele, aby nám to dokazovat na číslech. Žádný obchodník nebude roztrubovat do světa, že to či ono nakupuje levně. Ovoce podobných prohlášení by na sebe nedalo dlouho čekat, jen do příštího jednání o ceně.

To všechno je hezké, řekne si občan, ale tahle pravda celostátní nemusí být ještě pravdou každého jednotlivého podniku. Někde mají dobře spočítáno, že dovážejí surovinu levně, a jsou proto moudře ztichlí. Jinde, třeba v hutích, vám na číslech dokáží, že by mohli nakoupit výhodněji. Co jim brání, přesněji řečeno, co nám všem brání, abychom v těchto případech adresovali své objednávky na Západ? Holá, prostá a skutečná skutečnost, že nemáme dost zboží, které bychom mohli na Západě výhodně prodat. Z dalece jiných než z politických důvodů jezdíme v moskvičích, a ne třeba v hondách.

Pro mnohé z našich podniků je spojení se sovětskými odběrateli zdrojem bezpečí a jistoty. Jejich ředitelé dobře vědí, že jinde by své výrobky jen tak neudali. Leccos podstatného by na nich muselo měnit. Takhle jsou dodávky smluvně zajištěny a netřeba se namáhat: je to výhodné? A moudré?

Jeden z kolegů se mnou odmítá hrát šachy, zajímá ho totiž jenom partner, od kterého lze něco pochytit, takový, který ho nutí k nejvyššímu výkonu. Něco podobného je často a vážnou námitkou proti velkému objemu našich dodávek do Sovětského svazu. Prý nás tento trh nenutí ke zdokonalování výrobků, a tak namnoze uchovává naši technickou průměrnost či přímo zaostalost. To je do značné míry pravda, avšak — komu přisoudit vinu? Tomu, že technický výzkum a technická úroveň v socialistických zemích na mnoha úsecích ještě nedosahují stejné výše jako na Západě? Tomu, že více než dvě stě milionů sovětských obyvatel má stále vyšší nároky na spotřebu, a to především na její množství? Anebo je vina v nás, kteří jsme se této situaci dosud rádi přizpůsobili?

Počítat s nižší náročností sovětského trhu a pohodlně se v ní zabydlet je v pravém slova smyslu oportunistické; pro okamžitou výhodu se pouští ze zřetele perspektiva. — Především od nás nikdo onu nižší, „nesvětovou" úroveň výrobků nepožaduje. Kdyby všechno, co vyrobíme, patřilo k současným vrcholům, nejenže bychom své zboží sovětským zákazníkům prodali, ale navíc bychom dosáhli i vrcholných odbytových podmínek. Zadruhé jde o samo udržení sovětského trhu. Podniky, které kalkulují s jeho dočasnou shovívavostí, by si právě tuto dočasnost měly víc uvědomovat. A je o co usilovat. Pro evropské hospodářské mocnosti byl ruský trh zajímavý dávno před revolucí. Pro Německo, Spojené státy, ale i například pro Československo byl Sovětský svaz jako hospodářský partner přitažlivý už v době mezi dvěma válkami. A dnes? Vedle evropských či amerických se o dodávky do SSSR ve stále větší míře zajímají i podnikatelé japonští. Pravda, také pro sovětské hospodářství je stále ještě snazší získat prostředky na nákup československého, než třeba italského spotřebního zboží. Z mnoha důvodů je však i tady třeba podtrhnout dočasnost. Zcela určitě můžeme počítat s dobou, v níž se jedno naše vývozní odvětví po druhém bude i na sovětském trhu dostávat do ostré konkurence se západními firmami. Budeme se pak dovolávat tradičního sepětí, shodného společenského řádu, nebo se na tento vývoj včas připravíme?

Musíme dát zapravdu národohospodářům, kteří nevidí nic nevýhodného v tom, jak značně se podílí obrat se Sovětským svazem na celém našem zahraničním obchodu, zvlášť jsou-li velmi znepokojení skutečností, že jen málo našeho vývozního zboží lze prodat kdekoli na světě. Jinými slovy: značnou část našich výrobků můžeme uplatnit pouze na jediném, a nikoli na všech světových trzích. Není těžké si představit, jak tento stav podvazuje naše jednání, naši hospodářskou suverenitu a chcete-li — nezávislost. A protože obchod se socialistickými státy bývá někdy stavěn proti obchodu se Západem, je třeba dodat: nejsou to politické, ale především zcela praktické důvody, které způsobují, že naše bilance v tzv. tvrdých valutách je stále napjatá. Prostor pro rozsáhlejší obchodování se Západem by tu byl, u nás stejně jako v jiných socialistických státech. Co nám však chybí, je zboží.

Náprava je jednoznačná. Sebeupřímnější slova nepomohou, dokud podniky žijící v závětří technické průměrnosti neopustí svou nebezpečnou cestu. Dokud nebudeme vyrábět více výrobků, o nichž lze právem říci, že náležejí ke světové špičce. Ano, ke světové špičce, protože pouhá světová úroveň mnoho neznamená. Ten jediné dokazujeme, že nejsme horší než druzí. Zvláštních výhod a dobrého postavení dosáhneme takovým výrobkem, který hned tak někdo udělat nedokáže. Mnohé naše textilní stroje snesou srovnání se všemi ostatními, avšak jen za bezvřetenovými dopřádacími stroji jsou zákazníci ochotni přijíždět až z druhého konce světa.

Jsme malá země. Nikdy si nezískáme respekt početností armády, nikdy nebudeme světu imponovat grandiózními akcemi. Naše síla je v myšlenkách, které dokážeme ztělesnit. Ve využívání talentů, které nás dokáží proslavit pokaždé, když k tomu měly dostatečné podmínky. Zatím více v takových oblastech, jako je film, sport nebo výstavnictví, než v hromadné výrobě. Jsou snad naši vědci, techničtí a důlní méně talentovaní? Nebo je příčina v tom, že se po dlouhou řadu let a prakticky ještě dosud více vyplácí pohodlí než výhodnost, setrvávání na vžitém, než hledání nového?

Vraťme se však k původnímu námětu. Obchod se socialistickými zeměmi, především se Sovětským svazem, nám nabízí značné a různé možnosti. Záleží na nás, kterou z možností si zvolíme. Budeme-li krátkozrací, půjdeme cestou dočasného pohodlí. Volba prozíravých je náročnější.

KOMENTÁŘ

PRÁCE, 8. listopadu 1968, str. 5. 3/341/XI

S čím federalizace nepočítala

Vladislav Holotík

Podpisy hlavy státu, předsedů parlamentu a vlády na ústavním zákonu o československé federaci, už dávno oschly. Doznal i bouřlivý potlesk všech, kdož byli na Bratislavském hradě svědky tohoto významného aktu. Doznaly vzrušené, někdy i ostré diskuse, jež zrod tohoto historického zákona provázely. Hodně lidí si ulehčeně oddechlo, především tvůrci zákona, ale nejen oni.

Máme tedy zákon, na který čekal český a slovenský národ pět desetiletí. A jak ukazoval vývoj od osvobození, nedočkali bychom se jej, nebýt obrody a demokratizace našeho života, s níž začalo letos v lednu komunistická strana. Právo národa na sebeurčení bylo u nás dáno, jak to výstižně charakterizoval v parlamentě poslanec akademik Viktor Knapp, do klotby. Ti, kdož měli v rukou moc a tudíž i možnost až do letošního ledna rozhodovat, nabrali v úvahu nezvratný fakt, že národní suverenita, a tím i suverenita státní, je základním právem národa, nezávislým na nikom jiném. Může být ovšem, žel, jak tomu bylo také u nás, zákonodárstvím dočasně omezeno nebo potlačeno vůbec.

Právo na sebeurčení národa tedy nevzniká dohodou s jiným národem, nýbrž naopak, dohoda mezi národy, jaká je například mezi českým a slovenským národem vyjádřená zákonem o čs. federaci, je výrazem jejich národní suverenity. Rádi bychom to připomněli všem těm, kteří se ještě nedávno, nebo možná i dnes ptají: je ta federace dobrá? Proč ti Slováci s ní tolik pospíchali? Muselo to být?, atd. Nešlo tedy o nějakou dobrou vůli, velkomyslnost českého národa vůči slovenskému a obráceně, že souhlasily s federativním uspořádáním republiky.

Schválením zákona byl učiněn — i když mimořádně důležitý, ale přece jen první krok na cestě k federativnímu uspořádání republiky. Před srpnovými událostmi byly, pokud je nám známo, zcela jiné představy o tom, jak se bude tento zákon uvádět do života. Především se počítalo s tím, že se včas sejde ustavující sjezd českých komunistů, jímž se vytvoří česká národní politická reprezentace jako rovnocenný partner reprezentace slovenské. Podle plánu se rovněž počítalo, že se volby poslanců do Federativního shromáždění, České a Slovenské národní rady budou konat nejpozději v prvních měsících příštího roku, aby se co nejdříve vytvořily v centru i v národních republikách zákonodárné sbory, nezbytně nutné pro život obou zemí i celého státu. V souladu s tím se měly také vytvořit všechny tři vlády, příslušná federální i národní ministerstva, jakož i ostatní orgány, organizace a instituce.

Leč vstupem vojsk pěti států Varšavské smlouvy na naše území se situace změnila. Ustavující sjezd českých komunistů nebude, termín voleb do zastupitelských sborů byl odložen na neurčito. Tím byly naše nejvyšší stranické, zákonodárné i státní orgány nuceny učinit řadu přechodných opatření, pomocí nichž se litera zákona o čs. federaci začne pochopitelně pomaleji a různými oklikami uvádět v život. Dostali jsme se do situace, která nemá, dá se to tak říci, ve světě obdoby. Vstupujeme do přechodného období, které potrvá až do příštích voleb.

Národní shromáždění se 1. lednem 1969, i když se vám to bude zdát třeba divné, přetvoří na Federální shromáždění; Česká národní rada, což je rovněž svým způsobem unikát, protože nejde o zastupitelský sbor zvolený v rovných, přímých tajných volbách, získá zákonodárnou moc. Slovenská národní rada je pravoplatně zvolena, nebude mít tudíž takové potíže. To ale není všechno. Navíc ještě Česká a Slovenská národní rada musí zvolit po 75 delegátech ze svých členů do Sněmovny národů Federálního shromáždění, a zvýšit počet svých nynějších členů v duchu přijatého zákona v ČNR ze 150 na 200 a v SNR ze 100 na 150.

A ještě něco. Bude nutno vytvořit federální vládu i vlády národní. Masové a společenské organizace, včetně ROH, mají již svou organizační strukturu na podmínky federace hotovou, mohou začít od ledna pracovat. Jedině vedoucí síla společnosti, KSČ, se bude v této organizační struktuře lišit. Na Slovensku je a bude KSS, ale v českých zemích má být pro řízení strany zřízeno byro, zvolené ústředním výborem KSČ.

Než vstoupí zákon v platnost, bude muset parlament schválit také řadu důležitých zákonů. Především je to zákon o federativních orgánech, jímž se upraví postavení centra, jeho vztahy k národním orgánům, rozsah pravomoci atd. Připravuje se rovněž zákon o státním občanství, o působnosti dosavadních orgánů, na které se zákon o federálních orgánech nevztahuje (rozhlas, televize, ČTK, státní arbitráž apod.), dále zákon o postavení emisních bank, o zásadách cenové politiky, regulace a určování cen, který má základní význam pro jednotný trh.

Pravděpodobně počátkem příštího roku vyjde také zákon o volbách do Federálního shromáždění, o jeho jednacím řádu, zákon o ústavním soudu, o hlavním městě Praze atd.

Taková je realita dneška. Nezbývá než brát tuto nenormální situaci, byť je to provizorium, jako fakt. Lze si jen přát, aby toto provizorium bylo časově co nejomezenější, oč by měly naše stranické a státní orgány všemožně usilovat. Kdyby totiž trvalo déle, mohlo by celou situaci, beztak už dost složitou, ještě více zkomplikovat. To by pak mělo jistě vliv i na mínění občanů; v jejich očích by se dobrá, nesporně správná a užitečná myšlenka federalizace mohla vlivem různých chyb a přehmatů, které taková provizoria provázejí hned u jejího zrodu, zdiskreditovat. A nejen myšlenka federalizace.

KOMENTÁŘ

VOLKSZEITUNG, 8. November 1968, str. 1. a 3. 4/341/XI

AUS DEM ENTWURF DER PROGRAMMERKLÄRUNG
FÜR DIE KULTURORGANISATION DER DEUTSCHEN BÜRGER DER ČSSR

Für die sozialistische Heimat

Der von der kommunistischen Partei ausgelöste Erneuerungs- und Demokratisierungsprozeß in unserem Land hat auch unter den deutschen Bürgern großen Widerhall und volle Sympathie gefunden und gesteigerte politische und kulturelle Tätigkeit hervorgerufen.

Tief war die Kluft, die die Nazi-Untaten und ihre Folgen zwischen der deutschen und tschechischen Bevölkerung unseres Landes geschaffen haben. Daß sie sich allmählich zu schließen begann, ist mehr dem Vertrauen zu verdanken, das in jahrelanger Zusammenarbeit zwischen beiden Bevölkerungsteilen langsam wachsen konnte, und weniger schon der offiziellen Nationalitätenpolitik. Das Erbe der Vergangenheit hat dazu geführt, daß die Deutschen in der ČSSR mehr als die übrigen Nationalitätengruppen den Fehlern dieser Politik ausgesetzt waren.

In den vergangenen 22 Jahren ist niemals auch nur der Versuch gemacht worden, sich in der Öffentlichkeit mit dieser Tatsache auseinanderzusetzen.

Als eine kulturelle und politische Arbeit begann, war sie ohne einheitliche Konzeption. Alle Versuche, ihr Richtung und Ziel zu geben, stießen bis in die jüngste Zeit auf taube Ohren.

Trotzdem nahm diese Tätigkeit dank selbstloser freiwilliger Helfer, die auch bei tschechischen Kulturarbeitern Unterstützung fanden, einen gewissen Aufschwung. Laienspielgruppen und Theaterzirkel und andere Formen kultureller Tätigkeit entstanden. Sie konnten jedoch in der Atmosphäre der fünfziger Jahre nur wenig gedeihen. Als die Verfassung von 1960 die Deutschen nicht erwähnte und als durch den Mund des damaligen Präsidenten und 1. Sekretärs der KPTsch, A. Novotný, die deutsche Frage in der ČSSR als durch die Aussiedlung gelöst erklärt wurde, war das für viele Stellen und Funktionäre das Signal, die Kulturarbeit unter den Deutschen der ČSSR zu bremsen. Von Dutzenden Kulturgruppen blieben nur zwei oder drei erhalten — die Gesuche um Auswanderung in die Bundesrepublik stiegen rapid.

Von diesen Tatsachen muß bei der Programmfindung ausgegangen werden. Sie haben dazu geführt, daß es heute wenig Angaben über die kulturellen Bedürfnisse der deutschen Bewohner des Landes gibt. Zu viele Dinge waren im vornhinein als separatistisch oder nationalistisch abgestempelt worden. Zu unterschiedlich ist die Lage der deutschen Bevölkerung der ČSSR von der der übrigen Nationalitäten, da sie über das ganze Staatsgebiet verstreut leben.

Das Programm unserer Kulturorganisation kann daher nur ein offenes Programm sein.

Unsere Kulturorganisation steht eindeutig und vorbehaltslos auf dem Boden der sozialistischen Gesellschaftsordnung, für deren weitere Entfaltung sie aktiv eintreten will. Auf ihrer Grundlage, in ihrem geläuterten humanistischen Geist und anknüpfend an die Traditionen der deutschen fortschrittlichen Bewegung sieht sie die beste Möglichkeit, den deutschen Bürgern ein freies, kulturelles Leben zu sichern, ihre nationale Eigenart zu pflegen und als organisierter Teil der Gesellschaft an dem Gesamtleben teilzunehmen. In der Entwicklung der nationalen Eigenart sehen wir keineswegs einen Absonderungsprozeß von den Mitbürgern anderer Nationalitäten, sondern eine logische Folge der konsequenten Durchführung der Politik des proletarischen Internationalismus. Wir sind dabei überzeugt, daß die Achtung und Respektierung jeder Nationalitätengruppe zu Toleranz und Verständnis führen müssen, die nationalistischen Stimmungen und Tendenzen den Boden entziehen und die deklarierte und daher formelle Einheit des Volkes durch wahre Völkerfreundschaft zu ersetzen.

Die stärksten Bande, die Menschen verbinden können, sind gemeinsame Ideen. Deshalb sieht es unser Verband als eine seiner Hauptaufgaben an, seine Arbeit im Geist des Friedens und der Toleranz, gegen alle Einflüsse des Nationalismus und Revanchismus, im Geiste des Programms und der Idee des demokratischen und humanistischen Sozialismus, der Achtung der verfassungsmäßigen Rechte und Pflichten aller Bürger und gemeinsam mit ihnen im Rahmen der Nationalen Front, zu der er sich bekennt, zu vertreten. Diese Gedanken stehen völlig in Einklang mit den berechtigten Interessen der deutschen Bewohner unseres Landes.

Ziel und Zweck unseres Verbandes ist es, die kulturellen Bedürfnisse und Wünsche der Menschen, denen er dient, besser zu befriedigen.

Gegenwärtig betrachten wir folgende Hauptprogrammpunkte als Richtlinie für unsere unmittelbare Tätigkeit:

1. Grundlage für jedes nationale Eigenleben ist die Sprache. Wir betrachten die bisherige Regelung, die bisher angewandten Methoden und die Praxis des Deutschunterrichtes als Muttersprache an den Grundschulen als ungenügend und wenig wirksam. Wir fordern daher das Schulministerium auf, diesen Unterricht zu überprüfen und in Zusammenarbeit mit Pädagogen und Eltern neue wirksamere Regelungen und Methoden zu finden, die die Wünsche der Eltern und die Möglichkeiten unserer Gesellschaft berücksichtigen.

2. Die Prager Volkszeitung ist als Wochenblatt außerstande, ihren Lesern eine lückenlose Information über die Tagesereignisse zu geben. Wir erachten es daher als notwendig, für die Zukunft eine Erweiterung, eventuell als Tageszeitung, zu erwägen. Der Verband wird als Herausgeber der Zeitung zeichnen.

Der Tschechos'owakische Rundfunk in Prag mit seinen Sendungen für die deutschen Mitbürger ist das bisher einzige offizielle tschechoslowakische Massenmedium, das die deutsche Bevölkerung täglich mit Nachrichten versorgt. Die

VOLKSZEITUNG, 8. November 1968, str. 1. a 3.

Sendezeit dieser Relationen ist jedoch beschränkt. Es ist unseres Erachtens notwendig, daß diese Nachrichten-Sendungen wochentags auf mindestens 30 Minuten verlängert werden müssen. Außerdem wäre zu erwägen, sie auch durch jene Kreissender auszustrahlen, in deren Bereich noch eine beträchtliche Anzahl deutscher Mitbürger leben.

3. Jede Aufforderung zu schöpferischer

Für die sozialistische Heimat

literarischer Betätigung muß ohne Möglichkeit, literarische Arbeiten zu publizieren, ins Leere gehen. Eine Editionstätigkeit in deutscher Sprache im Rahmen des tschechoslowakischen Verlagswesens — für inländische deutsche Autoren — ist daher aktuell.

4. Die Laienspielbewegung (Volkskunstgruppen, dramatische Zirkel, Gesangs- und Tanzgruppen) braucht für ein Wiederaufleben ihrer Tätigkeit nicht nur Verständnis, sondern auch Hilfe bei der Programmauswahl, Fachberatung von Künstlern, organisatorische Unterstützung u. a. Der Verband stellt sich die Aufgabe, die Aufstellung eines vorläufig kleinen professionellen Theaters zu unterstützen.

5. Eine wichtige Rolle fällt unserem Verband bei der Zusammenarbeit mit den Gewerkschaften, der Sozialistischen Akademie und anderen gesellschaftlichen und wissenschaftlichen Organisationen zu.

Wir wollen mit allen Kulturorganisationen unseres Landes eng zusammenarbeiten, Erfahrungen austauschen und event. gemeinsame Aktionen durchführen, ihre progressiven Bemühungen unterstützen und ihr Verständnis und ihre Hilfe für unsere Arbeit suchen.

6. Der Verband erachtet die Fürsorge für Körperkultur und Sport ausschließlich als Aufgabe der dafür bestehenden Organisationen. Er kann aber auch — sollte das Bedürfnis dafür bestehen — heimatkundliche Zirkel oder Zirkel der Naturfreunde schaffen und leiten.

7. Für die deutsche Bevölkerung der ČSSR ist es nicht nur wichtig, das deutsche Kulturerbe und die kulturelle Entwicklung der deutschsprachigen Nachbarstaaten kennenzulernen, sondern auch die kulturellen Traditionen und die kulturelle Gegenwart und Entwicklung aller Nationen und Nationalitäten unseres Staates, ihre Bestrebungen und Leistungen — besonders der Tschechen und Slowaken. Unser Verband stellt sich die Aufgabe, literarische Zirkel mit Buchbesprechungen und Diskussionen zu veranstalten, eng mit den Ortsbüchereien zusammenzuarbeiten und anzuregen, daß eine zentrale Versand-Bibliothek geschaffen wird.

8. In Gebieten mit verhältnismäßig starkem deutschen Bevölkerungsanteil werden wir dafür eintreten, daß tschechische Filme mit deutschen Untertiteln, wie sie zur Ausfuhr bestimmt sind, gezeigt werden.

Wir sind uns bewußt, daß diese Arbeit auf Unverständnis stoßen kann. Wir schlagen daher vor, daß die bei den Bezirks- und Ortsnationalausschüssen bestehenden Kommissionen beibehalten und dort ins Leben gerufen werden, wo sie notwendig sind.

Diese Ziele werden in dem Maße zur Wirklichkeit, in dem die deutsche Bevölkerung für sie eintritt und tätig ist.

Wir rufen Euch — in Städten und Dörfern, in Fabriken und Schächten, Arbeiter, Rentner, Frauen aus dem Haushalt und Jugendliche — zur tätigen Mitarbeit bei der Schaffung und Entfaltung unseres Verbandes auf.

Seien wir uns dabei bewußt, daß wir durch unsere Arbeit nicht nur die kulturellen Bedürfnisse der deutschen Bevölkerung befriedigen, sondern daß wir auch dazu beitragen, daß sie sich in diesem Lande zufrieden und zu Hause fühlt, und dadurch einen nicht zu unterschätzenden Beitrag für die Festigung unserer sozialistischen Heimat leisten, die uns allen am Herzen liegt.

Je besser wir verstehen werden, uns selbst zu helfen, umsomehr Unterstützung können wir von allen fortschrittlichen Bürgern unseres Landes erwarten.

DER VORBEREITENDE AUSSCHUSS
DES KULTURVERBANDES DER DEUTSCHEN IN DER ČSSR.

MLADÁ FRONTA, 9. listopadu 1968, str. 1. a 2.

7/341/XI

Otevřený dopis členů přípravného výboru Sdružení dětských a mládežnických organizací České socialistické republiky nastávajícímu plénu ústředního výboru KSČ

Mladí vám věří

P r a h a (jst). — Včera zasedal přípravný výbor Sdružení dětských a mládežnických organizací České socialistické republiky, aby projednal další přípravu národního kongresu. V průběhu zasedání přijal dopis, z něhož citujeme:

Soudružky a soudruzi, členové a kandidáti ústředního výboru KSČ, členové a náhradníci ústřední kontrolní a revizní komise!

V historii národů jsou jen velmi krátká období, v nichž lidé prožívají v koncentrované podobě svou vlastní minulost, přítomnost i budoucnost. Pak záleží na každém kroku jednotlivce i celých sociálních skupin. Takovou dobu právě žijeme. Jde o konkrétní lidské osudy milionů občanů naší země.

Uvědomte si při svém jednání, že osud mladých států nikdy nebyl a není zcela předurčen jen vnějšími silami; že důvěra, která se většinou z vás dostalo, je vždy jen směnkou, která je splatná každým vaším dalším rozhodnutím; že morálně politická jednota ztrácí svoji účinnost, jakmile zanikají podmínky, ze kterých vznikla; že v záplavě řešení dočasných problémů můžeme velmi snadno ztratit výhled na budoucnost i charakter naší polodnové společnosti.

Budoucnost si přitom nepředstavujeme jako součet dílčích úprav minulosti, ale jako komplexní přehodnocení všech oblastí našeho života při důsledném prosazení existenčně nutné ekonomické reformy demokratického politického systému v moderní socialistické společnosti a podmínek pro plný a všestranný rozvoj osobnosti každého občana.

Formulování dlouhodobého programu naší společnosti a sjednocování všech vrstev obyvatelstva při jeho uskutečňování, v tom vidíme vůbec obsah vedoucí úlohy KSČ a jediný možný zdroj její morálně politické autority dnes i v budoucnosti.

Jedním z hlavních měřítek humánnosti každé společnosti je její současný i perspektivní vztah k dětem a mládeži. Proto považujeme za nutné v nejbližší době — a to je náš požadavek také vůči XIV. sjezdu:

- vypracovat ucelený systém společenské péče o děti a mládež s ohledem na potřeby a podmínky, ve kterých budou mladé generace žít a pracovat jako dospělí lidé;
- vytvořit politické záruky, aby se mladí lidé mohli i nadále dobrovolně sdružovat podle svých věkových, sociálních a dalších skupinových zájmů; a prostřednictvím svých organizací tyto zájmy prosazovat ve vztahu ke státním a společenským orgánům.

Soudružky a soudruzi, věří vám děti, věří vám mladí lidé. Jestliže opustíte akční program strany, jestliže připustíte návrat k minulosti, ztrácíme všichni budoucnost a vy ztrácíte důvěru a srdce mladých této země.

Dopis podepsali O. Kryštofek a Jiří Bartoň, Česká rada Pionýra; Václav Vlček, tajemník Čs. tábornické unie; ing. Václav Merhout, Český junák; Aleš Vaněk, Unie středoškoláků a učňů; Vladimír Šulc, Juvena; ing. Václav Černovský, Svaz pracující mládeže ČSR; Slávka Škvařilová a ing. Karel Dočourek, ÚV ČSM; Miroslav Prokeš, Svaz vysokoškolského studentstva; Miroslav Španiel, KV ČSM Brno; Jan Walczysko a Rudolf Liszka, Svaz polské mládeže; Aleš Nosek, Ústřední rada vojenské mládeže; ing. Ivan Bláha a Josef Wágner, Svaz klubů

VEČERNÍ PRAHA, 7. listopadu 1968, str. 1. a 2.

8/341/XI

Co nyní dál v České národní radě?

Dalších 50 členů ČNR do konce roku ○ O české vládě jednání až koncem roku

P r a h a (vp). Národní shromáždění schválilo 27. října 1968 ústavní zákon o československé federaci. Jím se stává Česká národní rada s platností od 1. ledna 1969 »představitelem národní svrchovanosti a svébytnosti českého národa a nejvyšším orgánem státní moci v České socialistické republice«, »nejvyšším zastupitelským sborem republiky a jejím jediným zákonodárným orgánem«, jak se praví v článku 102, odstavcích 1 a 3 ústavního zákona.

Jak bude ČNR tyto články realizovat, o tom jsme hovořili se sekretářem ČNR dr. Zdeňkem V á c h o u:

Především: je Česká národní rada připravena plnit poslání, které ji zákon určuje?

○ Ústavní zákon č. 77/1968 Sb., jímž byla Česká národní rada zřízena, nepředpokládal, že by v tomto dnešním složení vykonávala i funkci, kterou ji ukládá nový zákon o čs. federaci. Jejím úkolem bylo »vyjadřovat národní politické stanovisko k uspořádání vztahů českého a slovenského národa a zajišťovat přípravné práce spojené s ustavením českého národního státního orgánu«. Vzhledem k současné situaci však zatím není možné uskutečnit volby nové ČNR, jak se s tím původně počítalo. Dnešní Česká národní rada zvolená Národním shromážděním bude tedy pracovat dál a plnit poslání dané jí citovanými odstavci článku 102 ústavního zákona. Pro její členy to nebude snadný úkol. Jsem však přesvědčen — na základě dosavadních zkušeností s čtyřměsíční činností ČNR — že se ho zhostí stejně dobře jako dosud.

Česká národní rada převezme mnohé dosavadní úkoly Národního shromáždění. Bude to mít vliv na její strukturu?

○ Ovšemže ano. Především musí být rozšířena o dalších padesát členů. Dnes má 150 členů, zákon však stanovil, že má mít 200 poslanců. Doplnění provede samo plénum České národní rady ještě před koncem tohoto roku. Návrhy — jak již bylo publikováno — se připravují v orgánech Národní fronty za účasti ČNR. Také naše komise doznají změn, protože jejich současný počet — pět — by rozhodně nestačil na všechny úkoly. Předpokládáme, že by se jejich počet asi zdvojnásobil. Rovněž tyto změny, s nimiž je spojen především výběr poslanců pro jednotlivé komise včetně jejich předsedů, musí být hotovy co nejdříve.

Česká národní rada má také zvolit poslance Sněmovny národů...

○ To ji ukládá článek 147 zákona o čs. federaci, který pomáhá překlenout období do nových voleb. Jak víte, bude mít Federální shromáždění dvě komory — Sněmovnu lidu a Sněmovnu národů. Funkci Sněmovny lidu převezme zatím Národní shromáždění v dosavadním složení. Než budou v přímých volbách zvoleni i poslanci Sněmovny národů, zvolí obě národní rady ze svých členů po 75 poslancích do této druhé komory Federálního shromáždění. I splnění tohoto úkolu nás čeká na některé z nejbližších schůzí pléna České národní rady.

Od Nového roku musí ovšem pracovat také česká vláda, kterou jmenuje předsednictvo České národní rady. Jak jsou tyto přípravy daleko?

○ Složení vlády České socialistické republiky a zřízení českých národních ministerstev a ústředních úřadů souvisí i se strukturou federálních orgánů. Proto nyní intenzivně připravuje návrh na tyto orgány vládní odborná komise, řízená ministrem ing. Stanislavem Rázlem. Práce komise se účastní i experti obou národních rad. Po stanovení rozsahu kompetencí v jednotlivých odvětvích bude zpracován návrh na české výkonné orgány. Protože od 1. ledna 1969 musí česká vláda pracovat, mnoho času nezbývá.

A ještě na konec: Slyšeli jsme na tiskové besedě s představiteli České národní rady v říjnu, že její aparát má devět lidí, kteří nemají dobré pracovní podmínky. Jak za tohoto stavu splní Česká národní rada své úkoly? Nebo se snad situace zlepšila?

○ Bohužel nezlepšila — a jsme z toho už dost zoufalí. Na jedné straně zákon hovoří o České národní radě jako o nejvyšším orgánu státní moci v České socialistické republice a jejím nejvyšším zastupitelském sboru, na druhé straně je zde skutečnost, že v budově, kterou nám vláda přidělila, jsme stále vlastně hosty. Budova pořád slouží z převážné části jiným účelům. Musím říci zcela odpovědně, že tato situace může vážně ohrozit přípravu úspěšné realizace zákona o československé federaci v daném termínu.

VEČERNÍ PRAHA, 7. listopadu 1968, str. 6.

PRAVDA / Výňatek /

o starých komunistech

JOSEF LAŠŤOVKA

— Uliční organizace čís. 26 na Červeném vrchu má přes 160 členů. Mezi nimi jsou desítky starých i předválečných komunistů. Mnohé z nich znám důvěrně, o mnohých mohu prohlásit, že jsou to moji přátelé. Sblížil nás nejen boj proti nepořádkům při výstavbě sídliště, ale i diskuse při pivě v hospůdkách na staré Kladenské. V rozhovorech jsem si ověřoval, zda si rozumíme i po lednu letošního roku, a až do srpna jsem byl přesvědčen, že tomu tak opravdu je. I když jsem psal o rehabilitacích, padesátých letech nebo kritizoval nedostatky v hospodaření s dejvickými vilami.

Teprve v minulých dnech jsem započhyboval a položil jsem si otázku, zda jsem se nemýlil. Do rukou se mi totiž dostala rezolince starých členů strany v Praze 6, kteří se sešli 24. října ve velkém sále redakce Otázek míru a socialismu, a v ní jsem se kromě jiného dočetl o revizionistických, pravičáckých a protisocialistických názorech, šířených televizí, rozhlasem a tiskem po lednu letošního roku. A protože dejvická rezolince je stejně nekonkrétní jako rezolince libeňská, napadla mě myšlenka, zda i mě nepokládají za kontrarevolucionáře, protože jsem novinář, i soudruzi v mé bývalé uliční organizaci. A proto jsem se rozhodl jít na včerejší členskou schůzi.

Předseda vzpomněl 51. výročí Velké říjnové socialistické revoluce, jiný člen výboru hovořil o moskevských dohodách, a pak přišel na přetřes dejvický aktiv starých komunistů a občas padla i slova o akci libeňských komunistů.

Diskuse byla rušná. Mluvilo se o vystoupení soudružky Švermové, hodnotilo se vystoupení vedoucího tajemníka OV KSČ soudruha Slaniny, kritizovalo se, že na aktiv přišli i z jiných obvodů, bez pozvání, s jediným cílem: ovlivnit, aby i na dejvickém aktivu byla přijata stejně ostrá a vyhraněná rezolince jako na aktivu libeňských komunistů v Čechii. Otázka střídala otázku:

- Kdo má zájem na nejednotě ve straně?
- Je možno dělit komunisty na staré a mladé, na předválečné a poválečné?
- Není činnost libeňské skupiny v podstatě frakční činností, proti níž komunisté vždy v minulosti bojovali?
- Copak dnes už neplatí zásada, že menšina se má podřídit většině?
- Dá se říci o novinářích, že jejich poslednová činnost byla kontrarevolucí?
- Proč ústřední výbor strany nezaujme k těmto akcím jasné stanovisko?

Hovořilo se i o Bílé knize, o tzv. kontrarevoluci v Československu. Ke slovu se hlásí soudružka, stará, předválečná komunistka, a vypráví o svém životě za první republiky. Někdy ve třicátých letech, po nástupu Hitlera k moci, schovávala ona a spolu s ní skupina komunistů z Veleslavína členy strany, kteří musell utéct z Německa. Dělili se s nimi společně o poslední kůrku chleba. Vyznává se ze své lásky k Sovětskému svazu. Líčí, jak byl zatčen její muž po příchodu Němců, jedině proto, že o něm bylo známo, že je přítelem SSSR a sovětského lidu. *»A teď se mám přidat k těm, kdož pomlouvají Sovětský svaz a nazývat příchod vojsk pěti socialistických zemí okupací? Copak, soudruzi, nebyla u nás kontrarevoluce, copak to nebylo opravdu nutné, aby přišli?«*

V sále je chvíli ticho a pak se najednou zvedají ruce těch, kteří chtějí reagovat na všechno to, co bylo vysloveno. Tón diskuse je klidný, věcný, argument střídá argument. Hovoří se o snahách po obnovení sociální demokracie, o 2000 slovech, o shromážděních na Staroměstském náměstí, u Mysíbeka i o podpisové akci proti Lidovým milicím.

Vzpomněl jsem si přitom, jak jsme onu sobotu před 21. srpnem společně s tajemníky MV KSČ, soudruhy Literou, Kotrčem, funkcionáři NVP i městského štábu Lidových milicí se snažili zlikvidovat tuto akci. Bez administrativního zásahu, bez asistence příslušníků SNB se nám nakonec podařilo, že se tl tři mládenci s podpisovými archy odstěhovali od banky na Příkopech.

Jedna ze soudružek vyslovuje přesvědčení, že bylo v našich silách vypořádat se se všemi podobnými výstřelky, a k ní se přidávají i ostatní.

»Jsme pro plnění moskevských dohod, zásah vojsk socialistických zemí nepokládáme však ani dnes za nutný a správný.«

Nikdo z přítomných nepoužívá ostrých slov, z obsahu vět není cítit zatrpklost, lidé hovoří bez jakéhokoliv patosu a vyslovují důvěru ve vedení strany a naději, že listopadové plénum odsoudí všechny extremistické živly, pravé i levé, že nedopustí dělit stranu na staré a mladé. Jedna ze soudružek vyslovuje názor, že i starý komunista může být špatný komunista, stejně jako některý mladý může být vzorem. Volá se po přesných informacích a někteří soudruzi se obracejí přímo na mne, aby novináři psali pravdu a jenom pravdu, i kdyby byla sebetrpčí. Slova »stojíme za politikou, kterou dělá ústřední výbor strany« se setkávají s potleskem.

Byly doby, kdy schůze uliční organizace č. 26 na Červeném vrchu začínaly se značným zpožděním a trvaly pouhou hodinu. Ta včerejší začala přesně o půl osmé a končila o půl jedenácté. Lidé odcházeli v hloučcích a diskutovalo se ještě na ulicích. O tom, jak se z toho všeho dostat, o tom, jak docílit, aby strana byla opět jednotná a stála v čele všeho toho obrodného a pozitivního, čeho jsme byli v naší zemi svědky po lednu letošního roku.

VEČERNÍ PRAHA, 8. listopadu 1968, str. 2. 10/341/XI

Kdo to stojí za klidné nepřistojnosti?

Praha (vpl). I přes mimořádné okolnosti dané současnou politickou situací měly letošní oslavy 51. výročí Velké říjnové socialistické revoluce v Praze vcelku klidný a důstojný průběh. Kromě oficiálních akcí, o nichž jsme již podrobně psali v minulých dnech, konala se řada dalších místních slavnostních schůzí a shromáždění v jednotlivých obvodech.

Tím spíš je třeba se kriticky postavit proti některým projevům výtržnictví a provokací, k nimž došlo v odpoledních a večerních hodinách na několika místech v centru Prahy. Ať již šlo o jednotlivé výkřiky nebo o protesty proti vlajkové výzdobě, případně i o její poškození, jsou to pokusy, které nijak neslouží k uklidnění a normalizaci poměrů u nás. Ať měli účastníci těchto akcí jakékoli úmysly, jde o akce nezákonné, narušující stabilitu a pořádek v hlavním městě a zaměřené proti politice vedoucích představitelů strany a státu, usilujících o normalizaci vztahů k Sovětskému svazu.

V pozdních odpoledních hodinách a zejména pak večer se demonstrující skupiny převážně tvořené mladými lidmi přelily několikrát mezi Václavským a Staroměstským náměstím, jedna skupina došla až k budově ústředního výboru KSČ. Většině nasazených příslušníků Veřejné bezpečnosti se zpravidla domluvami, výjimečně však i nasazením důraznějších prostředků, v žádném případě však ne zbraní, podařilo tato srocení poměrně vždy rychle rozptýlit.

K nedůstojným scénám došlo na křižovatce na Poříčí, kde se současně setkaly dvě procházející skupiny demonstrantů. Po zásahu příslušníků Veřejné bezpečnosti se dav rozutekl na několik částí: a to do Zlatnické ulice, směrem k Bílé labuti a k náměstí Republiky. Skupina demonstrantů, která se uchýlila do Zlatnické ulice, začala se proti dalšímu postupu bezpečnostních orgánů krýt popelnicemi a stavebním materiálem. Protože hrozilo nebezpečí možných zranění při dalším vyklizování Zlatnické ulice, byly přivolány na pomoc kropicí vozy.

Aby tento zásah nevedl k dalším nežádoucím srocováním, byla pro posílení příslušníků VB povolána jednotka LM — asi 100 milicionářů — které pak vystřídali příslušníci ČSLA. Během půl hodiny byl prostor křižovatky na Poříčí úplně vyklizen, nicméně i pak docházelo k srocování, i když již ne v té míře, v prostoru Václavského náměstí.

Je třeba objektivně konstatovat, že k zákrokům, pokud to bylo nezbytné, přistupovala Veřejná bezpečnost až po vyčerpání několika výzev a napomenutí. Kromě toho v těchto případech šlo o průvody, podle zákona č. 126/68 Sb. nepovolené. Během dne bylo v pražských ulicích zadrženo 167 osob, z nichž většina po zjištění a napomenutí byla propuštěna. Až na nepatrné výjimky byli to vesměs mladí lidé, převážně kolem 20 let i méně.

VEČERNÍ PRAHA, 6. listopadu 1968, str. 5.

POSEDLOST

V letošním roce vzpomínáme i nezlomných výročí. 3. listopadu to bylo padesát let, kdy se svržením mariánského sloupu na Staroměstském náměstí rozpoutala vlna brutálně ničící církevní umělecké památky.

Šestnáctimetrový sloup z r. 1650 na paměť uhájení Prahy při švédském obležení, dílo významného barokního sochaře Jana Jiřího Bendla, bývalo neodmyslitelnou vertikálou svého prostředí. Nadživotní postava P. Marie, stojící na draku, symbolizující dědičný hřích, byla doplněna u soklu čtyřmi sousošími s anděly přemáhajícími pekelné mocnosti. Socha se stala předlohou k ikonografickému typu Neposkvrněného početí — Immaculaty — tolik rozšířenému v našich zemích během 17. a 18. stol. Kromě fragmentů v lapidáriu Národního muzea a nesčetných drobných vyobrazení se zachovaly i fotografie dokládající, že sloup byl i ukazatelem poledne, když se jeho stín překryl s vydlážděným poledníkem. Pouze deskový obraz P. Marie z druhé poloviny 15 století, zasazený v podstavci, se podařilo tehdy mladému V. V. Stechovi včas odnést do bezpečí. O rok později byl umístěn v Týnském chrámu.

Unáhlený čin, který účtoval s veškerým domnělým dědictvím starého Rakouska, vyvolal obrovskou odezvu. Na jedné straně byl přísně odsuzován věřícími, především na Moravě a Slovensku. Umělci, spisovatelé a historikové byla uspořádána sbírka na nové vybudování sloupu (peněz bylo později použito k postavení kostelů ve Strašnicích a ve Lhotce). A na druhé straně byl čin následován. Od počátku r. 1919 bylo zničeno na tisíc znaků, sloupů, soch a božích muk, v některých okresech středních Čech dokonce soustavně a plánovitě.

Listujeme-li ve starých novinách nebo publikacích, zabývajících se tímto problémem, nemůžeme se ubránit smutnému úsměvu. Spravedlivě rozhořčení autoři jistě netušili, že nastanou časy, kdy devastace kulturních památek bude součástí výchovy dětí, výcviku vojáků a činnosti referentů. Tisíce soch s uraženými hlavami, zpustošených kapliček, stovky kostelů zcela zdemolovaných nebo dokonce bez jakékoli dokumentace srovnaných se zemí a bezpočet zmizelých liturgických předmětů nebo celých souborů. Inventářů a mobiliářů jsou přílš výmluvným dokladem. Na rozdíl od všech dřívějších ničivých epoch jsou v nejposlednější době postiženy i světské objekty.

To vše je projevem hluboké deformace společenského vědomí, které nerespektuje hodnoty vytvořené lidskou rukou. Doufejme, že se vztah k tomuto fondu kulturního bohatství také objeví mezi ostatními kladnými rysy našich národů.

Někdejší mariánský sloup na Staroměstském náměstí

Prom. hist. HELENA SMETÁČKOVÁ

VEČERNÍ PRAHA, 8. listopadu 1968, str. 2.

Svaz klubů mládeže legalizován

Praha (lur). Před šesti týdny ustavila ústecká národní konference Svaz klubů mládeže. Dnes v poledne byla zástupcům této organizace předána v budově ministerstva vnitra registrace. Podpisem obou stran nabylo uznání SKM platnosti i s tím spojené požívání svobody shromažďovací atd. Registrační listinu za Svaz klubů podepsal jeho předseda Ing. Ivan Bláha, za ministerstvo ministr Josef Pelnář. Byli přítomni též další zástupci obou stran. Slavnostního aktu se zúčastnil i předseda ÚV ČSM dr. Zbyněk Vo[illegible]

PÍŠEME SI O TELEVIZI

„Nezdá se vám, že televize hodně slevila? Podívejte se na Televizní noviny, pomalu si se ženou říkáme, že ani nebude mít smysl noviny sledovat. Jsou nudné, málo říkají, často v nich nedostaneme ani požadnou informaci. O myšlenkách vůbec nemluvím. Zajímalo by mne, zda to tak musí být, nebo zda to snad není vina redaktorů. Víte, jde mi o to, jestli se neboří zbytečně. Já ovšem nevím, můžete-li mi na tyhle otázky odpovědět veřejně. Bylo by to dobré, protože to jistě zajímá víc lidí. Aspoň u nás o tom dost často mluvíme. A jsme z toho trochu otrávení..."

Z. L., Litomyšl

Předně: proč bych nemohl mluvit o takových věcech, na něž se čtenář Z. L. ptá? Cenzura nic takového nezakazuje. Vůbec by bylo to nejhorší, kdybychom si začali zvykat na to, že bychom se vymlouvali na cenzuru — upřímně vám říkám, že pořád jde hodně říkat a psát. Ale nesmí nám — s prominutím — spadnout srdce do kalhot. To bychom se daleko nedostali. — Proto tedy budu rád, když od vás, čtenářů, budu dostávat právě takové dotazy, které se nevyhýbají těm nejchoulostivějším otázkám — protože právě o nich je potřebí veřejné mluvit.

A teď k dotazu o Televizních novinách. Poctivě řečeno, sdílím poněkud podobný názor. Vím, že nebylo možné hned začít tam, kde se před 21. srpnem skončilo — situace se podstatně změnila. Ale pro zpravodajský pořad, jako jsou Televizní noviny, platí pravidla, která nutno respektovat v maximální možné míře za všech okolností. A tím prvním a hlavním pravidlem je přinášet co největší počet pravdivých informací z domova i ze světa. A potom: ty zprávy podávat v zajímavé podobě, nerozmělněně a v dostatečném tempu. Určitě je málo zajímavosti na záběru ze schůze, kde někdo otevírá pusu — a my se od hlasatele dovíme, že se někde sešla jakási schůze, na které promluvil ten a ten. Takový záběr by měl jedině tehdy význam a zajímavost, kdyby se na té schůzi řeklo (nebo rozhodlo) něco závažného, co se ještě předtím neřeklo. Jinak je na to škoda filmového materiálu a škoda vysílacího času. Televizímu divákovi taková — sice pravdivá — zpráva nic neříká a navíc ještě nudí. Když máte podobných zpráv v jednom vydání Televizních novin víc, potom celkový dojem je truchlivý. Vůbec se nedivím, když jsou diváci otráveni (já mezi ty otrávené v takovém případě patřím taky).

Nebo dám jiný příklad: když se vysílá zpráva z Národního shromáždění, kde se jedná a hlasuje o významné smlouvě, tak bych taky chtěl vědět, co kdo řekl v diskusi — ale o tom nepadlo ani slovo. To ovšem je taky schůze, ale předem vím, že schůze závažná. Když z ní dostanu informaci polovičatou, získávám informaci fakticky zkreslenou. A to už je fakt na povážlenou.

Myslím si, že po tom, co jsem napsal, je jasné, v čem vidím vážné slabiny dnešních Televizních novin. Ale jsou i další; naprosto mi chybí, že se mi nedostává pořádný komentář k událostem, zejména k domácím. Domnívám se, že vůbec neexistují takové poměry, aby se nejvýznamnější události našeho života nemohly komentovat. Jestli je ke komentáři málo informací, je povinností komentátora říci svým posluchačům, že prostě má málo informací. A má taky dodat, proč má těch informací málo. Prostě hrát s posluchačem otevřenou hru. A k ní patří i to, že komentátor nikdy nebude říkat to, o čem sám není přesvědčen jako o pravdě. Prostě vždycky se musí držet jen a jen pravdy. A když v některém případě nemůže s pravdou na světlo boží, má mlčet — nikdy víc neomlouvat nebo snad dokonce říkat to, čemu sám nevěří. To už vůbec ne. To by přece bylo kardinální porušení základních povinností novináře.

A čtenář Z. L. se ještě ptá, zda snad různé nedostatky Televizních novin nejsou „vinou redaktorů". V gruntu myslím, že ne. Taková zdrženlivost, která se v televizní žurnalistice objevila po srpnových událostech, byla přece zpočátku přirozená. Byla to reakce na situaci, v jaké jsme se všichni octli. Ale je již nejvyšší čas pracovat normálně. A to znamená zbavit se krunýře zdrženlivosti, který dusí přirozenou tvář každé žurnalistiky.

Vím, že není snadné probrat se z toho soustředěného útočení proti televizi (a nejen proti ní), jaké se vedlo z několika zemí. Není to snadné — ale když něco není snadné, ještě to neznamená, že by to snad bylo nemožné. Probrat se z toho — to není pouze možné, ale je to nutné. Protože televize — a hlavně Televizní noviny — nepracuje pro někoho v zahraničí, ale pro své domácí diváky. Proto hlavní a základní ohled musejí mít tvůrci Televizních novin vůči svým divákům. Smysl jejich práce je u nás doma. Hlavní otázka pro ně zní tak: Jaký ohlas to bude mít u našich diváků?

Kdyby se totiž stalo a televizní žurnalisté by začali pro samé ohledy zapomínat na své diváky, ztratili by vlastně smysl své existence. Začali by tvořit do prázdna. A to by nastal stav, že si horší sotva dovedu představit.

Jiří LEDERER

UČITELSKÉ NOVINY, č. 44/68, 31. října 1968, str. 5. 12/341/XI

Rehabilitace — jeden z nejcharakterističtějších rysů posledního období, výraz ideálů socialistického humanismu, o něž chtěla naše společnost usilovat. O něž chce i nadále usilovat. Jak probíhají rehabilitace v oblasti školství, jak a s jakým cílem pracuje rehabilitační komise při ministerstvu školství? Kolik učitelů a studentů zbavených nezákonně a svévolně možnosti pracovat na nejrůznějších typech škol o rehabilitaci žádalo a kolik žádostí už bylo vyřízeno? Je záruka a kontrola, že v okresních a krajských rehabilitačních komisích nesedí lidé, kteří by mohli mít zájem na „usměrnění" rehabilitací? Neprojevují se v posledních měsících snahy průběh rehabilitací nějak ovlivnit?

Na tyto a další otázky nám odpověděli doc. Ing. JURAJ SEDLÁK, CSc., náměstek ministra školství a předseda rehabilitační komise MŠ, a dr. JOSEF KEJHA, pracovník legislativního oddělení ministerstva a tajemník této komise.

REHABILITACE

Ministerstvo školství ihned po přijetí akčního programu strany a programového prohlášení vlády ustavilo rehabilitační komisi, jejímž úkolem ovšem nebyla bezprostřední rehabilitace osob, nýbrž vypracování právních, správních a organizačních předpokladů systému rehabilitací.

Orientovali jsme se v podstatě na dvě etapy průběhu rehabilitací: jednak na období do vydání zákona o mimosoudních rehabilitacích, tedy období účasti na přípravě tohoto zákona, jednak na období po vydání zákona. To znamená, že v současné době je úlohou naší rehabilitační komise připravovat podklady pro přípravu zákona a sledovat a vyhodnocovat průběh rehabilitací v celém resortu, tj. u učitelů a pracovníků všech typů škol i studentů vysokých a středních škol. Složení komise jsme konfrontovali s názory všech oblastí, kterých se rehabilitace dotýká — vysokých škol, škol I. a II. cyklu, řídicí sféry, odborového svazu, mládežnických organizací — a nakonec i s těmi, jimž bylo ukřivděno. Chceme, aby komise měla skutečně důvěru a naproti tomu pocit odpovědnosti.

Významnou politickou zkušeností je, že na základě celého systému informací a konzultací nevznikla žádná větší snaha zakládat organizace analogické snahám K231 u učitelů a vysokoškoláků, kterých se rehabilitace týká.

Všechna opatření, která ministerstvo v oblasti rehabilitací přijímá, tj. směrnice, informace a instrukce, posuzuje rehabilitační komise, a jak jsme už řekli, zpracovává právní podklady rehabilitací. Po dlouhé a důkladné práci a diskusi jsme došli k důležitému závěru, že ještě před vydáním zákona o mimosoudních rehabilitacích můžeme provádět rehabilitace na základě platných socialistických zákonů, vydaných od roku 1948. Není tomu totiž tak, že by tyto zákony nebyly humánní, příčinou deformací byla praxe při jejich provádění. To je z právního hlediska pro provádění rehabilitací skutečně významný moment. Na tomto základě mohlo MŠ vydat směrnice o rehabilitacích už v dubnu a hned nato se ustavovaly rehabilitační komise jako pomocné orgány rektorátů, KNV, ONV a MNV a mohly zahájit práci.

Uvědomili jsme si, že nemůžeme zvládnout přímo na ministerstvu konkrétní rehabilitace, a ani z hlediska právního není ministerstvo osobním úřadem, aby je mohlo provádět, takže pouze jako řídicí složka trvale průběh rehabilitací studujeme a vyhodnocujeme.

Celostátně bylo v našem resortu podáno 4652 žádostí o rehabilitaci, z toho v českých krajích 3541, na Slovensku 1311 (při Slovenské národní radě je také komise, která řeší slovenské případy sama, i když s ní těsně spolupracujeme). Z celkového počtu je 3835 učitelů, zbytek tvoří studenti. Je v tom poměrně malý počet bývalých studentů středních škol, pouze 131 (a vyřídili jsme v resortu již 90 %). Pravděpodobně to souvisí s dlouhým odstupem let, lidé mezitím ztratili o rehabilitaci zájem.

V českých krajích podalo žádost o rehabilitaci 2289 učitelů škol I. a II. cyklu, z toho 713 žádá znovu o přijetí do školských služeb. K 20. září jich bylo přijato 348. Ostatní žádají převedení na funkci, kterou vykonávali dříve — inspektora, ředitele apod. Případy, v nichž lidé žádají úpravu důchodů nebo materiální odškodnění, do vydání zákona o mimosoudních rehabilitacích řešit nemůžeme.

Na českých vysokých školách žádá o rehabilitaci 534 učitelů a pracovníků, z toho jsme již vyřídili téměř 50 %. Jedenáct případů bylo vyřešeno záporně, protože nespadaly pod pojem rehabilitace. V jednotlivých případech rehabilitační komise záporně vyřídily případy studentů, u nichž se prokázalo, že byli vyloučeni z prospěchových důvodů. Chceme při rehabilitacích vyzvednout jejich etickou stránku. A upozorňujeme, že u studentů, kteří budou na základě rehabilitace dokončovat své vzdělání, budou na úroveň vědomostí kladeny stejné nároky jako u všech ostatních. Jistě si ani oni nepřejí, aby se pro ně dokončení studií po rehabilitaci stalo jakýmsi hanlivým předmětem. Z 593 žádostí o rehabilitaci studentů bylo vyřízeno 308.

Učitelé a studenti, kteří byli ze škol vyloučeni podle rozhodnutí akčního výboru NF, musí požádat o revizi svého případu ústřední výbor NF, který musí podle zákona 213 dát k věci své písemné rozhodnutí. Tento zákon obsahuje totiž paragraf, který umožňuje opravu, a zatím bez toho není možné rehabilitovat; takže tito občané mohou podat žádost o rehabilitaci až po rozhodnutí ÚV NF.

S rehabilitačním řízením jsou samozřejmě spojeny i jisté těžkosti, které plynou z toho, že rehabilitační komise na všech stupních mohou případ pouze posoudit a podat doporučení statnímu orgánu, který rozhodne. Samy nemají žádnou pravomoc. Nadto je obtížné sehnat dohromady třeba osobní spisy učitelů. U učitelů, kteří žádají o přijetí, je situace komplikována ještě tím, že vzhledem k produkci vysokých škol v posledních letech nejsou volná místa nebo aspoň nejsou místa na školách, kam žádají. Není možné křivdu řešit novou křivdou a uvolňovat pro ně místa obsazená novými absolventy. Domníváme se, že je národním výborům ke cti, že přesto už dokázaly umístit tak velký počet rehabilitovaných učitelů. A nejen jim, ale všem, kteří se zasloužili v našem resortu o rehabilitace, patří dík, protože bez jejich práce a morálky by snaha ministerstva byla marná. Naší tendencí je vyřídit žádosti, které je možno řešit bez zákona o mimosoudní rehabilitaci, do konce tohoto kalendářního roku.

Nechceme se dopouštět nových chyb, a proto považujeme rehabilitace za přísně individuální. A velmi dbáme na to, aby v rehabilitačních komisích byli lidé naprosto neutrální, kteří na nich nemohou mít žádný osobní zájem, ani tím, že by měli sami být rehabilitováni, ani tím, že měli v minulosti nějaký podíl na deformacích. V tom je zdůrazněn princip nezávislosti, který zaručuje dodržení socialistické zákonnosti.

Pokud jde o rehabilitaci celých institucí, které byly třeba administrativně zrušeny, uznáváme je z hlediska morálního, ale konkrétní důsledky, realizace musí vycházet ze současných moderních koncepcí sítě škol a zásad rozvoje vzdělání. Proto je posuzujeme a realizujeme jako všechny jiné školské návrhy. Požádá-li o rehabilitaci nějaké osoby jiný člověk nebo instituce, napíšeme tomu, o něhož jde, aby podal žádost sám. Nechceme vyhovovat tlaku institucí na něčí rehabilitaci; chceme, aby rozhodnutí rehabilitačních komisí bylo nezávislé, aby skutečně nezávisle posoudily každý případ. Instituce by totiž mohly vyvíjet společenský a politický tlak — a s tím musíme už jednou v zásadě skoncovat.

Můžeme říci, že se skutečné nikde ani v náznaku ani v nové situaci po 20. srpnu až dosud nepokoušel nikdo průběh rehabilitací ovlivnit. Naše rehabilitační činnost, kterou jsme znovu prověřili, má právní i morální kontinuitu s naší socialistickou zákonností, takže ani my nemusíme nic revidovat. A věříme, že se nám podaří rehabilitace řádně dovést do konce. Mají v sobě totiž mimořádný morální patos. V dějinách našich národů žádná revoluce a její vedoucí politická síla ještě nedokázala sama plně zhodnotit a také očistit chyby kterých se dopustila nebo kterých se jejím jménem dopustili jednotlivci.

Zaznamenala Vítězslava Šrámková

13/341/XI

UČITELSKÉ NOVINY, č. 44/68, 31. října 1968, str. 5.

LIDOVÁ DEMOKRACIE, 11. listopadu 1968, str. 1.

NA OKRAJ UDÁLOSTÍ

Podle skutků poznáš je

Současná vnitropolitická situace našeho státu je dosti složitá - tato skutečnost je dostatečně známa, a známé jsou i příčiny. Nebylo by správné jednostranně vyzvedávat těžkosti a negativní momenty či aspekty: vývoj posledních několika týdnů výrazně demonstroval mimo jiné i morálně politickou jednotu lidu, jeho důvěru v Komunistickou stranu Československa jako vedoucí sílu společnosti, důvěru v čelné představitele státu a společnosti, tedy důvěru neformální a skutečnou, takovou, o jaké mohli mnozí z politických vůdců předlednové éry jenom snít.

Mluvíme-li o důvěře lidu vůči současnému vedení státu, nelze pominout ani hlasy opačné, tedy hlasy jednotlivců, jejichž součet představuje stovky, nanejvýše tisíce ve srovnání se statisíci a miliony ostatních. Usilovali jsme, usilujeme a chceme nadále usilovat o demokratizaci a demokracii, ke které nezbytně patří právo každého vyslovit svůj názor. Nelze v žádném případě upírat takové právo ani těm předválečným členům KSČ, kteří se v minulých dnech sešli v Ilbeřské Čechii a na dalších místech, aby se vyslovili k aktuálním otázkám vývoje státu a společnosti. Vhodnost či nevhodnost jednotlivých vystoupení přísluší posoudit především orgánům strany, jejímiž jsou členy. Politika státu není ovšem záležitostí pouze jedné strany, nýbrž také věcí nestraníků a příslušníků ostatních politických stran, kteří považují rovněž za své právo se vyjádřit, tím spíše, že názory účastníků uvedených setkání vzbuzují neklid — a nesouhlas.

Společenský vývoj neprobíhá nikdy přímočaře, jeho výsledky nejsou nikdy pouze bílé nebo pouze černé — platí to o vývoji do letošního ledna, stejně jako o období po něm. Deformace období předlednového byly však tak podstatné, že zanechaly své negativní stopy ve všech oblastech společenské činnosti, v ekonomii, kultuře, justici, v lidských vztazích vůbec. Bylo rozhodným přáním drtivé většiny lidu s těmito deformacemi zúčtovat. KSČ jako vedoucí síla společnosti se postavila do čela obrodného procesu a získala tak spontánní důvěru. Důvěru ovšem ztratili, pokud ji kdy vůbec měli, ti funkcionáři, kteří se na těchto deformacích podíleli a nenašli ani odvahu to pochopit a přiznat...

Proč to píši? Právě proto, že — jak vyplývá ze zpráv, které se dostaly do tisku — hlavními aktéry shromáždění, kde je napadáno současné vedení našeho státu a výbec principy našeho poledového vývoje, jsou právě lidé, kteří byli horlivými stoupenci politiky bývalého presidenta Novotného, stoupenci režimu osobní moci, lidé, kteří se ve svých funkcích neosvědčili a v poledových dnech byli nuceni ustoupit do ústraní. Nyní se domnívají, že přišla jejich chvíle...

Tím nechci v žádném případě tvrdit, že názory těchto jednotlivců jsou názory všech předválečných členů KSČ — konečně někteří předváleční členové KSČ své výhrady k podobným hlasům vyjádřili i na stránkách Rudého práva. Vážná a současně smutná je ovšem skutečnost, že se takové hlasy vůbec vyskytují, třebaže se právě od jistých lidí daly očekávat. A dalo se také očekávat, že je naši občané v převažující míře odmítají. Staré biblické rčení „podle skutků poznáte je" totiž neztrácí platnost ani po dvou tisíciletích...

JAN KAŠTÁNEK

Vojáci z Čech na Slovensku

Když vlak zastavil v Humenném, řekl nadporučík Lukáš: „Poslyšte, Švejku, nevíte o nějaké lahvi koňaku? Mě není nějak dobře."

„To dělá všechno, poslušně hlásím, pane oberlajtnant, změna počasí," minul Švejk.

Situace se potom, jak je známo, rozvíjela v pestrých barvách a nečekaných zvratech. — — —

Když na této stanici zastavily letošního podzimu opět vojenské vlaky — na každém plochém vagóně vždy dva tanky proti sobě, hlavně svázané ocelovými lany, nebylo ani na jedinou poetickou větu, byť jen pomyšlení. (Ne, že by nepřišel dobrý lok vhod), bylo potřeba rychle vyložit. Tanky sjížděly z rampy do prozaického bahna u nádražního plotu a počkaly tam do rozednění, neboť cesta do kasáren teprve za ranního svítání mohla dostat tu správnou atmosféru slavnostního uvítání a radostného ceremoniálu, který připravoval každý, kdo byl při tom. Toto město ani po deseti letech nezapomnělo na svou tradici dobré tankistické posádky.

Ráno kolona vyjela: na prvém tanku rozvinutá zástava útvaru, nad ní státní vlajka; vyhrávala kapela, na chodnících plno lidí. Mávali vojákům a házeli jim spousty květin. Tankisté stáli ve věžích a všechno jim připadalo zvláštní — široká rovina s prstencem nízkých kopců, moderní domy tam, kde je nečekali, nápisy nejen ve slovenštině, ale i azbukou. Tak toto je pro příjíždějící město budoucnosti, docela krásné, ale bezmála 1000 kilometrů vzdálené od bývalé posádky.

Na staré, známé šťáci

Všude na Slovensku uvítali naše vojáky stejně srdečně. Do nové posádky v T. přijeli tankisté rovněž pozdě v noci, aby dodrželi harmonogram přesunů a především uspokojili jiné, netrpělivě čekající na jejich přesuny. Rychlé vyložení v T. byl však úkol nad vlastní síly transportu. Tak činitelé městského národního výboru místo dlouhé uvítací řeči nabídli vojákům pomoc brigádníků, kterých nastoupilo okamžitě přes sto.

Na velitelství východního okruhu jsem četl zprávy o příchodu do všech „nových" posádek. Slova, která nejlépe vyjadřují atmosféru přesunů a náladu po nich, jsou zřejmě tato: „Jsme opravdu překvapeni a nikdo z nás si nepředstavoval nic podobného. Přijali nás s láskou a pečlivě, mají z našeho příchodu skutečně radost i když s námi přicházejí i starosti. Potřebujeme byty, přijdou požadavky na místa ve školních lavicích, budou se hledat zaměstnání pro ženy ..." Na okruhu mi sdělili, že v T. dostali vojáci hned v prvých dnech již přes třicet nových bytů. V příštím roce se zde postaví více jak sto nových. Přes 80 % důstojníků se rozhodlo sem již přestěhovat. V Humenném dostala posádka od města také již přes třicet nových bytů. Po dohodě se školským inspektorátem bude se pro děti z českých rodin vyučovat čeština. Velitel okruhu přislíbil, že k návštěvám rodin, které teď přijdou na pořad, zajistí jeho velitelství letadlo. Každý chce přidat něco prospěšného nebo aspoň milého. Z městské pekárny poslali do kasáren koláče, jen tak na přilepšenou.

Problémy základní služby jsou ovšem zcela jiného druhu. Pohotově byla vypracována statistika, jež se propracovává k závěru, že na jednoho muže zde připadají dvě celé a ještě tři čtvrtě ženy. Z takového požehnání vzniknou jistě problémy. Ale národní výbor hledí na věc docela optimisticky a dal ve známost, že počítá s tím, že nejméně 500 vojáků se v místě ožení. To ovlivní nejen počet obyvatel, ale projeví se příznivě i na dotacích rozpočtu. Tato úvaha vychází z reality, kterou nelze přehlédnout: počítá s půvaby dívek zde na východě a k tomu, ne zrovna na posledním místě je potřeba přičíst i všestranné materiální vybavení nevěst, jež zde není pokládáno za staromódní harampádí. — —

Lidé jsou k sobě v poslední době opravdu velmi laskaví. Básník praví, že tráva dovede být laskavá, i voda, dokonce kamínek, protože je malinký. U lidí jsme se s laskavostí však setkávali zřídka. Opravdu jsme teď laskaví jedni k druhým, dokonce i sami k sobě. Asi to tak musí být. Pohledy pochopení, pomocné ruce, laskavá slova, vzbuzující vzájemnou, nevyslovenou vděčnost a pocity naprosté sounáležitosti. To je vzácné.

Skončeme tuto úvahu o laskavosti nad událostmi obyčejných dnů. Aby nám dobrá věc vydržela.

Miroslav SUCHÁNEK

Co jsem viděl 28. října 1968

PETR CHUDOŽILOV

Pro mne 28. říjen začal už večer den předtím; přes Klárov vážně kráčela skupina asi deseti nalehko oblečených lidí, kteří měli v boku důstojně zaražen žerdě s československými státními vlajkami. Kráčeli významně a hovořili mezi sebou tichými hlasy, když tu zpod skály téměř naproti benzinové pumpě potichu jako pavouček bystře vystřelil policejní vůz a skupinku hravě dohnal. Mezi příslušníky SNB a vlajkonoši odehrál se krátký, ale intenzivní rozhovor, z něhož jsem prakticky zachytil pouze slib: „Počkejte, zítra nás bude víc."

Opravdu, ten člověk neslibovat do větru. Už dopoledne se kolem pomníku svatého Václava shromažďovaly snad stovky lidí — lidí, kteří si přáli položit trochu květin k jezdecké soše anebo alespoň chvíli postát a vyčkat, jestli něco bude. Většinou však nebylo nic. Nějaký pán nahlas četl básně syrského studenta, která v několika exemplářích ležela na kamenném obložení podstavce. Syrský student ve své básni chválil Československo a přimlouval se za slušnost mezi lidmi. Potom nějací zřejmě vysokoškolácí dohodli se s policejním příslušníkem v modré uniformě a ten jim dovolil, aby svatému Václavovi byla vetknuta do ruky československá státní vlajka. Vše bylo zařízeno velmi důstojně, poněvadž přijelo malé hasičské auto, které vystavilo potřebný žebřík. Mládenec, který po žebříku vylezl nahoru, však k Václavově ruce ani zdaleka nedosáhl, a tak prapor zastrčil alespoň do třmenu, v němž vězela Václavova jezdecká noha. Některých lidí se v tu chvíli zmocnilo pohnutí, avšak velikost chvíle nebyla ničím narušena, naopak, slavnostní rámec byl vhodně podtržen kulisami Národního musea v pozadí, velmi vhodně a decentně poznamenaného dobovým půvabným ornamentem ve struktuře pískovce.

Odešel jsem pak na Pražský hrad, kde někteří lidé stáli frontu na korunovační klenoty, většina však opět čekala, zda něco bude. Zdálo se, že lidé chtějí vidět vládu, která v těch chvílích zasedala v některém z hradních sálů. Řekl jsem, že chtěli vidět vládu, ale je docela dobře možné, že na Hradě zasedal parlament a že lidé chtěli mluvit s parlamentem. Krátce před obědem připochodovala k Hradu vojenská jednotka, již kráčel v čele starý muž s kohoutím pérem legionáře z I. odboje, pérem, jaké nosí myslivci. Šlo o italské, ruské a francouzské legionáře z prvního odboje, kteří byli oblečeni do původních uniforem a měli na prsou četná vyznamenání za zásluhy o vznik republiky. Naše policie se na legionáře smála, protože už byli velmi staří, ale lidé legionářům tleskali a přátelsky na ně volali.

O půl třetí odpoledne byla na Václavském náměstí u jezdecké sochy velká manifestace. Nejdřív jsem si podle velkého množství zelených, ale i modrých uniforem myslel, že tady manifestuje sám Sbor národní bezpečnosti, který přijel v autobuse, ale když jsem proniknul blíž, dobře jsem viděl, že je to manifestace civilní. Hořejší částí náměstí stále jezdilo velké policejní auto, z něhož volal příslušník rozčileným hlasem do tlampače: „Spoluobčané, rozejděte se, rozejděte se!" Manifestanti se sice nerozešli, ale s množstvím vlajících praporů odešli z náměstí někam jinam. Později jsem se doslechl, že manifestanti šli pozdravit štáb spřátelených armád na Haštalském náměstí. Když jsem se díval, viděl jsem, že opět většina manifestantů jsou středoškoláci nebo učňové. Jeden taxikový pil na posílněnou bílé víno z litrové láhve, kterou pak nechal stát na kolejích.

Okolo šesté hodiny večerní jsem šel po Národní třídě, když tu prudce vjel na chodník autobus, z kterého se vysypali orgáni a udělali kordón, za kterým stálo rozhlasové policejní auto, a příslušník volal o poznání méně laskavým hlasem, aby se manifestanti rozešli. Orgáni si na ruce navlékli dlouhé gumové pendreky. „Vy je budete bít," zeptal jsem se jednoho příslušníka. „Je tu snad někde něco, kde bych mohl vylízt nahoru, třeba nějaký plot?" opáčil nervózně příslušník.

Zatímco Sbor národní bezpečnosti diskutoval s čelem průvodu, které trčelo před kordónem, ostatní manifestanti prchali Ostrovní ulicí k Národnímu divadlu, neboť chtěli vidět Dubčeka a Svobodu, kteří byli ohlášeni na slavnostní představení Libuše. Velmi jsem ocenil jednání Sboru národní bezpečnosti, který si počínal neobyčejně taktně, i když na ně někteří volali, že jsou gestapáci. Orgáni se většinou usmívali, ale někteří mezi sebou remcali, proč si mají nechat takhle nadávat. Jako příklad typického chování SNB uvádím jednoho příslušníka, který bral manifestanty zlehka až láskyplně kolem ramen a prosil: „Prosím vás, spoluobčané, mějte rozum, běžte pryč." Samozřejmě, že tento postup ani nelze doporučit jako vzor.

President Svoboda a tajemník Dubček se dostávali do Národního divadla velmi obtížně, protože lidé na ně radostně řvali a chtěli jim stisknout ruku nebo říci něco soukromě osobního. V šestsettrojce s čs. poznávacím číslem přijel i velvyslanec Červoněnko. Bylo vidět, jak není lehké být sovětským velvyslancem v Praze, nýbrž naopak.

Mezi začátkem a koncem Libuše jsem rozmlouval s mnoha orgány, kteří drželi stráž před divadlem. Byl jsem překvapen tím, že mezi příslušníky SNB člověk najde dost příjemných a inteligentních lidí, s nimiž je možno přátelsky besedovat o mnoha tématech. Já jsem například jednomu podpraporčíkovi tvrdil, že jsou některé vzdělané západní země, kde je policie velmi vážená a oblíbená, a že tam k policii honem tak někoho nevezmou. Malý blonďatý nadporučík naopak myslel, že policie je prostě donucovací prostředek a bastal. Podpraporčík řekl, že to dělá už šestnáct let, ale že dobře vidí, jak ti dnešní manifestanti žerou samej fenmetrazin a tak, a o nějaké národní důvody jim ani moc nejde. Já jsem pravil: „Jak kterým, jak kterým, pane podpraporčíku!" Když orgáni zjistili, že jsem zaměstnaný u novin, vzrušeně na mne naléhali, abych řekl novinářům, že nemají psát o SNB nesmysly a výmysly, protože pak na ně lidi volají, že jsou gestapáci. Mladý strážmistr řekl, že on odebírá Literární listy pravidelně a že se mu zamlouvaly. Nadporučík přátelsky řekl, že my dva jsme se přece už někde museli vidět, on že nejvíc bývá v Konviktské ulici. Když jsem tuto alternativu popřel, řekl nadějně, že se snad někdy potkáme.

Naše přátelská beseda byla násilně přerušena hlučícím davem, který se se státními prapory blížil k divadlu a volal: „Svoboda, Dubček!" Někteří manifestanti škaredě nadávali orgánům. Mladý strážmistr, který pravidelně odebíral Literární listy, jenom zašeptal: „Ježišmarjá..." Vylezl jsem si na střechu televizního vozu a opřen o zábradlí, ledabyle pokuřuje cigaretku, jsem pozoroval, jak se policejní kordon vrhl vstříc manifestantům a začal je vytlačovat pryč. Došlo k potyčkám a někteří orgáni používali pendreků způsobem, který tady nebudu líčit. Mohu směle říci, že pět nebo šest příslušníků si počínalo krutě a zkazilo tak přátelský vztah veřejnosti a policie, který se začal rýsovat od srpnových událostí.

Když vyšli z divadla Svoboda a Dubček, lidé na ně volali a skandovali: „Zase tu byl Strahov, zase tu byl Strahov!" „Nežaluj, nežaluj," skandovali na oplátku příslušníci. Slezl jsem z televizního auta a řekl jsem rozčileně ke skupině orgánů, že je to strašná škoda, a oni mi asi porozuměli, poněvadž nečekali nic a dívali se jinam.

Hluboko, hluboko přes půlnoc jsem pak chodil se zbytkem manifestantů noční Prahou a vždy znovu a znovu jsem se nechal překvapit očekávaným zátarasem z policejního autobusu s nápisem „Zájezd" a z hradby uniformovaných těl. K ránu jsme posedávali na Staroměstském náměstí, po-

16/341/XI

slední stovka unavených manifestantů, fotografů a novinářů, a mísili jsme se s poslední třicítkou stejně unavených orgánů. Pohled na pestrou skupinu protivníků, kteří se chvíli prali a chvíli diskutovali, byl zajímavý. Jeden strážník vzrušeně říkal: „Oni protrhli kordón, copak se to smí, protrhávat kordón?" „Já si myslím," nahlas meditoval starý praporčík s velkým břichem, „že státní vlajka je na to, aby visela na domech, a ne, aby jí někdo bil příslušníka do hlavy!"

Potom přišla zpráva, že je další demonstrace na Václavském náměstí, velitel třicítky řekl, pojďte, a orgáni nastoupili do autobusu a odjeli pryč. Šel jsem domů, protože už bylo brzy ráno. Bylo to všechno opravdu důstojné a velkolepé!

LISTY, č. 1/68, 7. listopadu 1968, str. 12.

LISTY, č. 1/68, 7. listopadu 1968, str. 14.

Z BETLÉMSKÉ 1

I když se na známé adrese vlastně nic nedělo, na pár řádků se to přece jenom nevejde. Zato se na ně musí vejít zjištění, že „náš" starý dům nezůstal ani na chvíli osamělý. Pravda, telefony nějakou dobu vyzváněly do prázdna, ale pošta bezvadně fungovala a nosila i v nejtvrdších okamžicích slova plná pochopení a nabídek k součinnosti. Nearchivovali jsme je, ale s poděkováním kvitujeme příjem těchto listů souhrnně. Schovat si však chceme krycí tabulku, kterou na naše dveře umístily solidární ruce. Kromě jiného na ní napsaly „kyselinovzdorné oddělení". Kéž byl Z našeho povědomí nezmizí ani žádný jiný projev upřímné lidské soudržnosti. Byla jich spousta.

Na registraci nového časopisu jsme čekali šest týdnů. Proč tak dlouho? Nás se neptejte! Ale už jsme zase na svých místech s výjimkou několika lidí, kteří dočasně pracují na něčem jiném a mají dovolenou. Totéž platí o aktivu spolupracovníků. Novými členy redakce se stali: filosofové dr. Karel Kosík a dr. Lubomír Sochor, překladatel dr. Petr Pujman a Jarmila Lakostlová, která předtím pracovala v rozhlase. Po několika letech se do redakce vrací vedoucí redaktor časopisu Orientace Milan Schulz.

„Sliby, chyby," říká české přísloví. Vynechme je tedy! Naše práce je veřejná, její výsledky posoudíte koneckonců sami. Jistěže by nám pomohlo, kdybyste své úsudky — kladné nebo záporné — před námi ani nadále netajili. Bude to jen v tradici staré nepsané úmluvy.

LISTY, č. 1/68, 7. listopadu 1968, str. 9.

17/341/XI

PROHLÁŠENÍ AKTIVU ČESKÝCH SPISOVATELŮ

konaného v Praze 31. října 1968

My, pražští spisovatelé, jako vždy v procesu vývoje naší vlasti dali jsme i po letošním lednu maximum svých sil k podpoře progresívních myšlenek, které uvádělo do života vedení Komunistické strany Československa.

Chceme znovu připomenout, že polednový kurs nevnutila zemi hrstka intelektuálů a politických dobrodruhů. Průzkumy veřejného mínění, rozbory ekonomiky i otřesné skutečnosti padesátých let svědčí o tom, že byl-li kdy socialismus v Československu ohrožen, pak před lednem, v důsledku politiky, kterou po léta uplatňoval Antonín Novotný a jeho druhové. Členové ústředního výboru strany, kteří ho v lednu odvolali z funkce prvního tajemníka, zachraňovali stranu i stát před hrozící katastrofou.

Ze dvou cest, které se v podobné krizi nabízejí, zvolili cestu demokracie na bázi socialismu. Zvolili ji s vědomím, že druhý způsob — utužení totalitního režimu — znamená pouze odklad, v němž rozpad hodnot neúprosně pokračuje. Zvolili ji s přesvědčením, že země, která už dávno odzbrojila buržoazii hospodářsky i politicky, je takové cesty práva.

Osm měsíců od ledna do srpna tento předpoklad potvrdilo. Charakterizovat tuto etapu jako období nástupu kontrarevoluce, znamená falšovat historii.

Extrémní názory, které jsou vždy přechodnou reakcí na dlouhodobou nesvobodu myšlení, nenalezly živnou půdu. V kritice lidí, zodpovědných za hrubé deformace minulých let, nebyl stín krutosti, s jakou se právě oni drželi u moci. Nezformovala se žádná politická skupina, která by usilovala o vytržení Československa ze socialistického společenství, o návrat ke kapitalismu.

Naopak: zmizela letargie, únava, úzkost. Pracovat a exponovat se pro socialismus mělo opět smysl. Osvobozené mozky začaly vydávat svou energii. Komunistická strana se znovu stala štábem socialistické revoluce.

Do toho všeho vstoupila 21. srpna vojska pěti zemí Varšavské smlouvy. Vstoupila způsobem, na nějž se nechce ani vzpomenout. Národ v naší situaci si nemůže dovolit luxus emocí. Tím spíše však nesmí rezignovat na rozum, protože bez něho by mu nezbylo nic.

Rozum nás vede k závěru, že po této tragické kapitole dějin revolučního hnutí nesmí následovat ještě tragičtější kapitola dějin samého Československa.

Boj, anebo kompromis — to je odvěká křižovatka české politiky. Kompromis se stal často jedinou bází, na níž bylo možno dál tvořivě rozvíjet národní život. Bohužel, často byl jen synonymem kapitulace, která přivedla národ na pokraj nebytí.

Národ nepřestane být vděčen politikům, kteří ho zastupovali v srpnových dnech, že učinili vše, aby odvrátili nesmyslné krveprolití. Avšak také oni nesmějí nikdy zapomenout národu, že jim svou fantastickou disciplínou a nevídanou podporou vytvořil předpoklad, aby vůbec mohli jednat. Takový národ má právo žádat své politiky, aby jej přivedli dál, aby ve snaze ulehčit sobě i jemu dnešek, neprohráli jeho budoucnost.

Skutečná tragédie Československa by začala tehdy, kdyby kompromisy pohltily vlastní smysl našeho zápasu, kdyby z demokratizačního procesu zbyl pouhý název.

Vedení našeho státu a strany prohlásilo, že budou plnit moskevské dohody čestně a do důsledku. Přijali jsme to, ačkoliv tyto dohody v jejich plném znění neznáme. Přijali jsme to na základě dosud trvající důvěry v naše vedoucí představitele. Přijali jsme to na základě ujištění, že také druhá strana splní své závazky, a především že vývoj k socialistické demokracii bude v Československu v celém rozsahu pokračovat.

Místo toho jsme svědky, že se v naší zemi opět obnovuje cenzura. Místo toho denně čteme v tisku pětí zemí svá jména s přídomky, kterými byly v minulosti označovány oběti politických procesů. Místo toho odcházejí z vedoucích funkcí lidé, jejichž úroveň i charakter byly nejlepší zárukou realizace akčního programu strany. Místo toho se na politické scéně znovu objevují lidé, kteří ztratili mravní kredit. Místo toho je znovu otupována chystaná ekonomická reforma. Místo toho se máme smířit s myšlenkou, že pobyt cizích vojsk u nás byl legalizován bez časového

omezení. Místo toho zjišťujeme, že o tom, kdy se mají či nemají konat naše zasedání, sjezdy či volby, se nerozhoduje u nás. Místo toho sledujeme s obavami, jak jsou naši politikové znovu tlačeni k metodám kabinetní politiky, když dokumenty, týkající se existence každého z nás, jsou teprve dodatečně schvalovány ústředním výborem strany a Národním shromážděním.

Roste zklamání, nedůvěra i strach.

Pro to vše se obracíme na vedoucí představitele země i strany s naléhavou výzvou, aby se znovu uměli opřít o národní jednotu, která vzdor pomluvám ztělesňuje v dané čs. situaci dík našim tradicím nejpokrokovější myšlenky moderního lidstva, neboť je současně jednotou přesvědčených socialistů. Ve chvíli, kdy by se — byť z nejlepších pohnutek — vzdálili myšlení rozhodující, aktivní většiny lidu, utrpěla by komunistická strana morální fiasko. Teprve pak by hrozilo skutečné nebezpečí, že by se vývoj socialismu u nás na léta zastavil.

Obracíme se na své vedoucí představitele v důvěře, že překonají vlastní únavu, skepsi i úzkost, jimž jsou jako lidské bytosti vystaveni, že se ubrání hrozící izolaci, že se opřou o naši jednotu a nedopustí, aby se z roku velkých nadějí stal rok trvalé hanby.

Pokud jde o nás, spisovatele, jsme rozhodnuti učinit vše na podporu politiky, která povede nikoli k zdánlivému, ale skutečnému překonání dnešní situace a tím i k dalšímu rozvoji toho, čemu jsme si zvykli říkat socialismus s lidskou tváří. Nejsme však a nikdy nebudeme ochotni přiznávat zločiny, kterých jsme se nedopustili, či děkovat za pomoc, která není než křivdou. Nejsme a nebudeme nikdy ochotni nazývat lež pravdou a nespravedlnost nutností.

Moci lze likvidovat lidi, nikoli jejich myšlenky. Jen v tomto století jsme byli v Čechách třikrát svědky, jak se zhroutily monolitní systémy, aby opět zazněla pravda.

Padesátá léta pro nás zůstávají výstrahou, že svědomí není prázdný pojem.

Milujeme své životy, ale dražší je nám odkaz, který chceme zanechat svým dětem.

Soudy lidí jsou pomíjivé, soud dějin je věčný.

Právě ve dnech padesátého výročí Československa si připomínáme, že pokud někdo po řadu století uchovává českému národu páteř a ochraňuje ho před zrcadlem, pak právě onen muž, jenž dokázal říci Neodvolám.

LISTY, č.1/68, 7. listopadu 1968, str. 9.

LISTY, č. 1/68, 7. listopadu 1968, str. 2.

Je to prosté

Když je člověku najednou divně, když se dostane se svou vinou do truchlivé situace, když se mu zdá, že neví kudy kam, vybavuje se mu bezstarostné dětství, jeho bláznivé sny, jeho bezhraničné touhy. Proto přece vznikla Babička... Ten návrat člověk nepodniká z rozumu, ale z pudu sebezáchovy. Návrat očišťuje člověka od nánosů, zbavuje okoralosti, uvolňuje vůli. Člověk pak znovu chce dokázat — byť jen sám sobě — že přece je schopen, že přece nepodlehne, že se prostě nemůže vzdát.

Když je najednou divně většímu společenství lidí, národnímu nebo státnímu, obrací se ke kořenům v minulosti. Hledá v nich ty nejprostší myšlenkové posily.

Proto se u nás v takových chvílích hrává Libuše. Nebo Tylův Hus. Všichni na těch představeních jsou dojati. Zahlédnou se i slzy. A z těch představení se možná odchází se zaťatou pěstí v duši a srdci: že taky já budu stát jako Hus, i kdyby mě třeba chtěli nevím co... A sejdeme se třeba někde ve veřejném lokále a hřímáme silná slova tak dlouho, až ve vlastních očích vyrůstáme v hrdiny obludných rozměrů. Jdouce v noci domů, cítíme v žilách krev Husovu i Žižkovu.

Jenže ta hranice a ten palcát jsou dobré symboly jen pro stav hrdinského trojčení. Ty nejsou pro život. Aspoň ne u nás. Jeden a půl století zkušenosti je toho dostatečným důkazem. Ani mučednictvím, ani válečnictvím jsme nedosáhli svých vrcholů. Patnácté století je sice nejspíš ozdobou naší historie, ale není základnou našich postojů.

My se vyznáme v umění: v řemesle, v hudbě, v divadle, ve filmu, v literatuře. U nás se nerodí ani velcí filosofové, ani velcí politikové. Možná rodí, ale nevyrostou. Nejlepším dokladem je T. G. Masaryk. Jedna z největších osobností celé naší tisíciletě historie. Svou velikost fakticky založil na jednom jediném činu: Ve věku, kdy se už dělí na penzi, kdy se chodí na procházky a čtou noviny a klábosí se se sousedy, když mu bylo čtyřiašedesát, opustil rodinu a šel organizovat do zahraničí odboj... Vše ostatní, co učinil a napsal, pouze doplnilo velikost zrozenou z tohoto činu.

Velikost dvacátého prvního srpna vyrostla z občanských myšlenek a občanských činů, které nemají nic společného ani s mučednictvím, ani s válečnictvím. Bez ohledu na počasí — poprchávalo, bez ohledu na předměty v ulicích — divně obludné, bez ohledu na poměr sil — tady i ve světě — občané obstoupili ty, kteří kde se vzali, tu se vzali, a jali se jim vykládat, kdo jsme a co chceme. Bylo to prosté a vlastně i jedinečné, protože dost málo očekávané: ta neústupnost argumentace starců i dětí, ta houževnatost, ta tvrdohlavost, prosazovaná bez ohledu na to, že ti, jimž se vše vykládalo, stejně nerozuměli, stejně nechápou. Ale takovým postojem-činem občané sami sobě vybudovali základ pro kus naděje na zítřek.

JIŘÍ LEDERER

DEKLARACE PRÁV NÁRODŮ RUSKA

Říjnová revoluce dělníků a rolníků začala pod praporem všeobecného osvobození. Rolníci jsou zbaveni vlády statkářů, přestává existovat vlastnické právo statkářů na půdu — je zrušeno. Vojáci a námořníci jsou zbaveni svévolné krutovlády generálů, neboť generálové budou od nynějška voliteln a odvolatelní. Dělníci nebudou nadále vydáni všanc rozmarům a zvůli kapitalistů, neboť od nynějška bude zavedena kontrola dělníků nad závody a továrnami. Všechno živé a životaschopné je zbaveno nenáviděných okovů.

Zbývají už jen národy Ruska, které strádaly a strádají pod útlakem a zvůlí, k jejichž osvobození budiž přikročeno okamžitě a jejichž osvobození musí být provedeno se vší rozhodností a neodvolatelně.

V období carismu byly národy Ruska soustavně štvány proti sobě navzájem. Výsledky takové politiky jsou známy: vyvražďování a pogromy na jedné straně, otroctví národů na druhé straně.

Tato hanebná politika štvanic se nikdy nevrátí a nesmí vrátit. Od nynějška nechť je vystřídána politikou dobrovolného a čestného svazu národů Ruska.

V období imperialismu, po únorové revoluci, když moc přešla do rukou kadetské buržoazie, byla neskrývaná politika štvaní nahrazena politikou zbabělé nedůvěry k národům Ruska, politikou melichérného šikanování a provokací, která se halila do frází o „svobodě" a „rovnosti" národů. Výsledky takové politiky jsou známé: narůstání nepřátelství mezi národy a podkopávání vzájemné důvěry.

S touto politikou lži a nedůvěry, šikan a provokací je nutno rázně skoncovat. Od nynějška musí být nahrazena otevřenou a čestnou politikou, vedoucí k naprosté vzájemné důvěře národů Ruska.

Jen na základě takové důvěry může vzniknout čestný a pevný svazek národů Ruska.

Jen na základě takového svazku mohou se dělníci a rolníci národů Ruska spojit v jednolitou revoluční sílu, schopnou odolat jakémukoli útoku ze strany imperialisticko-anexionistické buržoazie.

Sjezd sovětů v červnu letošního roku vyhlásil právo národů Ruska na svobodné sebeurčení.

Druhý sjezd sovětů v říjnu letošního roku potvrdil toto nezadatelné právo národů Ruska ještě rozhodněji a jednoznačněji.

Naplňujíc vůli těchto sjezdů, rozhodla se Rada lidových komisařů učinit základem své činnosti v otázkách národností Ruska tyto zásady:

1. ROVNOST A SUVERENITA NÁRODŮ RUSKA.
2. PRÁVO NÁRODŮ RUSKA NA SVOBODNÉ SEBEURČENÍ AŽ PO ODTRŽENÍ A VYTVOŘENÍ SAMOSTATNÉHO STÁTU.
3. ZRUŠENÍ VŠECH A JAKÝCHKOLI NÁRODNOSTNÍCH A NACIONÁLNĚ-NÁBOŽENSKÝCH PRIVILEGIÍ A OMEZENÍ.
4. SVOBODNÝ VÝVOJ NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN A ETNOGRAFICKÝCH SKUPIN, ŽIJÍCÍCH NA ÚZEMÍ RUSKA.

Z tohoto vyplývající konkrétní dekrety budou vypracovány okamžitě po sestavení komise pro národnostní otázky.

Jménem Republiky ruské

Lidový komisař pro národnostní otázky
JOSEF DŽUGAŠVILI — STALIN

Předseda Rady lidových komisařů
V. ULJANOV (LENIN)

ŽIVOT STRANY, č. 26/68, 6. listopadu 1968, str. 4.

O libeňské schůzi a nejen o ní

20/341/XI

Podnikový výbor KSČ ve Spojených ocelárnách Kladno obdržel v několika exemplářích výtisk rezoluce přijaté na aktivu skupiny komunistů 9. října v Praze-Libni. Spolu s rezolucí přišel i průvodní dopis, který vyzývá k podpoře rezoluce a žádá vyjádření podnikového výboru. Podnikový výbor zaujal stanovisko, které bylo zveřejněno v deníku **Svoboda** 30. října. Píše se v něm m. j.:

»Jsme velmi znepokojeni konáním podobných aktivů a zvláště rozesíláním podobných rezolucí. V době, kdy nejvíce ze všeho potřebujeme jednotu všech členů, se scházejí různé skupiny komunistů a vytvářejí svou vlastní politickou platformu, vystupují proti politickým cílům a záměrům strany, na kterých se sjednotila většina našeho lidu, a proti představitelům, které naše národy tolik uznávají.

Podnikový výbor v SONP Kladno nemůže jinak než tyto projevy i obdrženou rezoluci, a hlavně její obsah, tvrdě odmítnout. Vyjadřujeme tím mínění drtivé většiny komunistů a pracujících největšího podniku Středočeského kraje...

Jsme pro otevřený názorový boj. Ale tam, kde demokratická výměna názorů a diskuse přechází mimo rámec stanov strany, kde dochází ke konkrétnímu formování skupin či frakcí, je třeba vystoupit tvrdě, nekompromisně s použitím stanov strany. Vyzýváme proto ústřední výbor naší strany, aby proti takovým projevům vystoupil, odsoudil a zamezil jejich další formování. Jsme přesvědčeni, že ve straně může být pouze jedna kázeň a stejná práva. Ani délka členství a minulé zásluhy nemohou opravňovat nikoho k frakční činnosti. Vážíme si práce a zásluh starých komunistů, ale nemíníme rozdělovat stranu na mladé a staré. Komunisté jsou mladí a staří jen svým myšlením a svými skutky.«

Podobné rezoluce uveřejňuje i bratislavská **Pravda**. Z rezoluce komunistů na Vysoké škole technické v Košicích uvádíme:

»Vyzýváme všechny komunisty v závodech v celé republice, aby v zájmu upevnění jednoty strany, jednoty dělnické třídy a inteligence, jednoty všech pracujících zaujali stanovisko k činnosti těch, kteří se v poslední době ve jménu dělnické třídy snaží narušit akceschopnost naší strany útoky na její vedení a rozbíječskou činností uvnitř strany. Tito jednotlivci a skupiny se snaží vyvolávat nedůvěru mezi národy a jednotlivými vrstvami i třídami v naší společnosti rozšiřováním polopravd a nepravd, vyvoláváním pogromistických nálad proti pokrokovým intelektuálům i vnášením antisemitismu do naší strany... Obracíme se na vyšší stranické orgány, především na předsednictvo a plénum ÚV KSČ, aby k této situaci zaujaly urychleně stanovisko a podnikly příslušné opatření. Je neúnosné, aby trvala i nadále situace, kdy dokonce někteří členové těchto stranických orgánů podporují veřejné útoky proti vedení strany, narušují její jednotu a akceschopnost vnášením sektářských levičáckých požadavků, jejichž realizace by znamenala návrat do předlednových poměrů a podlomila by autoritu KSČ v naší republice.«

Nová Svoboda 30. října 1968 uveřejnila výňatek z referátu vedoucího tajemníka severomoravského KV KSČ Leopolda Kovaříka, v němž se mj. píše:

»Dochází nejen k názorové diferenciaci, ale i k tomu, že jednotlivé skupiny názorově vyhraněné mají tendenci seskupovat se, samostatně se organizovat, jako například ilegálně existující tzv. okresní akční výbor KSČ ve Frýdku-Místku, skupiny rozšiřující ilegální tiskoviny všeho druhu apod. Řada jiných skupin vydává různé letáky a tiskoviny, které dále vedou k dezorientaci občanů a členů strany.«

Nakonec ještě jedna zajímavá zpráva z deníku **Svoboda** z 2. listopadu: »Včera jsme dostali na redakční stůl „noviny" s názvem Kladenská svoboda. Toto již druhé číslo vyšlo 26. října. V podtitulku uvádí, že je časopisem komunistů Kladenska. Nevíme, kdo z vás, čtenářů, se k nim bude hlásit. Obviňují dnešní vedení strany z neschopnosti a nazývají ho posměšně „Dubček a spol.". Urážejí předsedu Národního shromáždění J. Smrkovského a podobně. Jeho autoři již začali s „honem na čarodějnice" přímo v řadách komunistické strany, a tak připomínají neslavně proslulá padesátá léta.« Ve zprávě se ještě uvádí, že ilegální noviny jsou vyrobeny na rozmnožovacím stroji.

mk-